

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENECEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
1 stolp, pečit-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vračica po 10 Din
Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredniška
telefon št. 2050, upravniška št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cekoovi
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Moralni krivec

Zločin črnogorskega hajduka, ki je pač mogel postati narodni predstavitelj samo po kruti pomoti, bi mogel imeti po svoji naravi tako dalekosežne posledice, da je sveta dolžnost vseh, uravnati svoje zadržanje tako, da bo država utrpela od tega čim manj škode. Kdor hoče ta strašni dogodek izrabljati v strankarske namene, je kriv še večjega zločina nego Puniša Račič, ki ob stalnem izzivanju ni mogel brzdati svoje neukročene narave in je mislil, da mora svojo žaljeno osebno čast oprati s krvjo svojih političnih nasprotnikov. Kajti njegov zločin je osebni, izbruh divjaka iz plemena, ki še danes na žalitev odgovarja s krvavo osvetilo, in ki se mu je v neznosnem ožračju narodne skupščine v zadnjem času zatemnila zdrava pamet in se razburkale vse strasti duše. Dasi ni dovolj primernih besed, da bi se ta zločin obsodil tako, kakor zasluži, se ne morejo prezreti psihološki motivi, ki so vedli do tako grozne eksplozije. Nasprotno pa pomeni vsako politično izrabljanje tega tako žalostnega slučaja od strani ljudi, ki tudi niso odgovorni za naše javno življenje, premissljeno zlobo, kateri je moralno ogorčenje in žalost le sredstvo, da s treznim in mirnim preudarkom izvele kakšen čeprav le trenoten ali sploh samo dozvojen profit iz svojih strankarskih političnih računov, nemeneč se za škodo, ki se s tem lahko prizade ne naša državi, njenemu mirnemu razvoju in mednarodni poziciji. Take vrste strankarska politična osveta za padle žrtve v narodni skupščini bi v svojih posledicah bila še neprimerno hujša in zato se mora ogorčenju vsakega poštenega človeka nad zločinom sirovega brezumca pridružiti tudi ogorčenje nad onimi, ki hočejo iz splošne narodne nesreče kovati kapital za svojo stranko in strankarske namene.

Mi smo kot kristjani in demokrati tudi politični zločin vedno odločno obsodili. Dvomimo pa v odkritost in pristnost sedanjega moralnega ogorčenja glasila slovenskih samostalnih demokratov, ko je vendar to časopisje dosledno odobravalo politične zločine, naslila in akeije takozvanega »nacionalističnega« terora in osвете, kadar so šle v račun režimov, v katerih je bila udeležena SDS. Res da je ubijstvo poslancev v narodni skupščini od strani kolega v politični debati nekaj edinstvenega in tako nečuvnega, da nobena moralna obsodba tega ni zadosti velika, toda kdo more končno zaščitati meje politični podivjanosti, nasilnemu obračunavanju in maščevanju, če se enkrat v javnem življenju razpase in dan za dnevom neti ter širi? In treba je danes zopet na ves glas povdariti, da so nasilje, maščevanje, izvajanje zadnjih konsekvence proti osebni političnega nasprotnika v prvi vrsti uvedli v javno življenje Jugoslavije ravno oni politični krogi, ki danes v »Jutru« najbolj ogorčeno dvigajo svoje proteste! Kdo in katera stranka j pri nas začela batinaštvu, izdala izjemne zakone, preganjala svoje politične nasprotnike kot državni nevarne elemente, polnila ječe s političnimi »zločinci« in se v svoje namene posluževala terorističnih čet, ki so izvajale resnične zločine nad nasprotniki režima? In tem manj so pristne solze, ki jih pretakajo zdaj listi SDS, ker so pomešane z zlobnim valjenjem krivde na one, ki niso v resnici nič krivi.

Kdor je nepristransko prebral poročilo usodne krvave seje, jasno vidi, da je zločin Puniše Račiča osebno maščevanje za osebno nanj naperjene žalitve, ki jih je smatral za težko kleveto, in da je bil učinek strašne razburjenosti, napetosti ter pritiska duševne atmosfere neprestanega brezobzirnega in sirovega prerakanja, sramotenja in psovanja na dušo človeka, ki sploh ni popolnoma normalen. Za ta način osebne borbe na javni areni pa je v polni meri odgovorna sedanja opozicija v narodni skupščini, čemur so nepristranska priča zapisniki sej narodne skupščine. Opozicija je sistematično ovirala vsako delo in to v času, ko moramo v interesu našega ugleda v mednarodnem svetu, okrepitve našega gospodarskega in finančnega stanja in mirnega razvoja podpisati mednarodne obveznosti in začeti velik prometnopolitični, melioracijski in asanacijski program. In to je opozicija, mesto da stavlja pametne predloge, vršila s tem, da so dan na dan na vladne stranke in posamezne poslance večine letele najgrše psovke, žalitve in klevete. Opozicija je dosledno in namenoma izpodkopavala ugled parlamenta, sistematično skušala rušiti demokracijo, dražila in izzivala večino do skrajnosti in s svojim razdirajočim delom, hoteč se, neizbirajoč sredstev, dokopati do izgubljene oblasti, pa naj bo tudi za ceno miru, reda in temeljnih

Izjava člana vlade: Moralni krivec je opozicija

n Belgrad, 21. jun. (Tel. »Slov.«) Duhovi, ki so bili včeraj nadvse razburjeni in nervozni, so se danes pomirili. Mučna atmosfera, ki je vladala včeraj, je danes mirna. Vsi krogi želijo, da se vrne red in mir v državo. Tudi KDK je izdala komuniké, v katerem poziva narod, naj ohrani mir. Vendar ima ta komuniké pasus, da je zločin organiziran. Z ozirom na ta pasus je dal ugleden član vladne večine sledečo izjavo:

»Stališče, da je vlada ali vladna večina pripravila uboj, je ravno tak zločin, kakor zločin sam. Ako je kdo kriv strašnega dejanja, potem so ga krivi v prvi vrsti tisti, ki so zadnje dni napravili iz parlamenta navadno beznico, kjer so se čule besede, kakor se čujejo le v najbolj nizkih plasteh, kjer je prenehal vsak smisel za dostojnost in poštenje, kjer noben poslanec, ki ni spadal k opoziciji, ni bil varen, da mu ne umažejo čast in poštenje.

Večina iskreno obžaluje žrtve, obsoja uboj in ubijalca, obsoja pa tudi nepošteno izrabljanje tega zločina v politične svrhe in ne bo pripustila, da bi ljudje dvomljive vrednosti in nizkih moralnih kvalifikacij onečistili čast in pošteno ime. Vodilne osebe opozicije, ki so s histerično razdraženostjo od dne do dne stopnjevale razdraženost v parlamentu, ubile narodni parlament, so sedaj v prvi vrsti moralno sokrivi, da je sploh moglo priti do takih ostudnih dejanj. Večina je z največjim samozatajevanjem meseca in meseca prenašala najnižkotnejša izzivanja in žaljiva ponižanja.

Zato lahko s mirni msrcem in z vedrim čelom stopi pred ljudstvo in ves kulturni svet ter obremeni opozicijo z moralno krivdo za zločin, ki se je zgodil. Pripravljala ga je opozicija s svojim večmesečnim cinčnim in izzivalnim postopanjem.«

Kako se je odigrala tragedija

Puniša Račič je reagiral na osebno žalitev

Puniša Račič: »Zahteval sem besedo, da dam na zapisnik pripombo.« Predsednik dr. Ninko Perič: »Na zapisnik ne morete dati pripombe, ker je zapisnik sprejet, toda vaše ime je prijavljeno. Zato lahko odgovarjate. Imate pet minut časa.« Puniša Račič: »Moram izjaviti, gospod predsednik, svojo pritožbo in poudarjam, da me motijo, še predno sem sploh kaj govoril. Gospodje narodni poslanci, izjaviti moram svojo pritožbo, da gospod predsednik odvzema besedo poslancem, ki se revolirajo na tako strašne psovke in ker kaznuje tudi tiste, ki govorijo brez vsakega žaljenja, da bodo branili svojo čast, a ne kaznuje tistih, kateri psujejo poslance in rušijo ugled parlamenta. Pritožujem se, gospod predsednik, da vi na tak način ščitite s tega mesta našo čast. Dobro, ko sem jaz govoril, je bila seja prekinjena in ustavljena; mi smo se prepirali, padale so psovke z ene in z druge strani; toda svečano izjavljam, da se jaz tudi tedaj, ko sem bil pripravljen govoriti, nisem posluževal psovke in radi tega se moram naravno protiviti temu strašnemu psovanju, kakršno se čuje v našem parlamentu. Ko so govorili poslanci iz opozicije, počenši od g. Radiča in Pribičevića, jaz brez ozira na to, da pripadam radikalni stranki, sem, ko se mi je nekaj dopadlo, ploskal. Ako je nekdo govoril od strani vladne večine, če je po mojem mnenju imel prav, sem mu tudi ploskal. Ko je dejal danes g. Toma Popović, da ne more prenašati več takih psovke ter da je prišel v ta dom, da vrši kot narodni poslanec svojo dolžnost in kot pošten človek, in ko je dejal, da ne dovoli, da se narodni poslanci nazivajo z »govedom« in z izrazi, kateri rušijo parlament in našo državo, in ko se je revoliralo in govorilo, da se bodo take klevete plačale s krvjo, jaz sem mu ploskal, ker mi je to zadržanje g. Toma Popovića ugajalo.«

»V tem tiči zajec«, pripominja g. Pernar. »In s takimi ljudmi sedimo mi tukaj«, vzklika g. Pucelj. (Protesti v vrstah opozicije.)

»Ko bi bili mi, gospodje poslanci, istega mišljenja, istih pogledov na državo in družbo, potem ne bi bilo treba, da imamo različne nazore; toda vidite, gospodje, mi vsi vemo, na čem se razlikujemo. Toda to, kar mene posebno žali tudi kot državljana in kot poslanca, in česar ne morem gledati in slišati, to je sistematično izzivanje. Toda gospoda, kadar se take stvari iznašajo preko nas med narod in kadar se ruši ugled pred narodom in v osnov državnega življenja, zastrupljala ožračje, iz katerega se je v možganih eksaltiranega, neurejenega človeka rodil zločin nad žrtvami, ki so morale s svojim življenjem plačati posledice hujškanja, katero izvira in se je spetno režiralo baš od tiste strani, ki se danes najbolj zgraža in kaže na druge, s posebno infamijo pa na dr. Korošca.

Sedanji moment je tak, da bolj kot kedaj potrebuje hladnih možganov, mirne krvi in trdne roke. Mi smo prepričani, da vlada pozna svojo dolžnost in jo bo neglede na desno ali levo energično vršila. Opozicija ima tudi dolžnost in je upati, da se jih enkrat v polni veri zave, da se javnost pomiri in država izide varna in močna. Važno zakonodajno delo se mora vršiti nepretrgano in nemoteno brez

zemstvu (Opozicija vpije. »To je drznost, to ni dostojno človeka«, kliče dr. Pernar. Predsednik dr. Perič: »Prosim, gospoda, dajte mir. Pustite poslancu, da konča. Ima samo pet minut časa.«) ...Gospoda, odkar sem se vmešal med ljudi, ko sem postal človek (smeh), nisem nikdar v svojem javnem delovanju izgubil izpred oči niti za trenutek, da branim interese srbskega naroda, interese svoje domovine. Izjavljam pred vsemi, da srbski interesi niso bili nikdar, razen kadar pokajo puške in topovi, v taki nevarnosti kot so sedaj. (Siloviti protesti pri opoziciji. »Skandal, kar ta človek govori«, protestira opozicija. »Mi naj torej mirno gledamo, kako vi goljufate«, kliče g. Jakob Jelašić. »Hočete, da se v Londonu čuje, da se tu preti z orožjem«, vpije Pribičević. »Naj čuje Evropa, kam so prišli Hrvatje in prečani«, pristavlja g. Pernar. Dr. Perič prosi poslance, naj bodo mirni in govornika, naj zaključijo.) »Je že nekaj let, nadaljuje g. Račič, »odkar je bilo potrebno, da se naša država konsolidira, da naš narod izkoristi, kar si je pridobil v vojni s svojim junaštvom in zvestobo do zaveznikov. Od tedaj je nek del našega naroda, kar je najhujše, uporabljal samo klevete in izdajal interese našega naroda in države.«

Radičević in samostojni demokrati postanejo divji. G. Ivan Pernar se od jeze trese, skače s svojega mesta in kliče v obraz g. Račiču, ki je že zapustil svoje mesto in prišel bližje g. Pernarju: »Ogoljufal si bege.« G. Račič naenkrat obledi. V afektu da predsedniku znak, da želi govoriti iz tribuna in da se čuje, kar bo govoril. Stopi na govorniški oder ter ostro pravi: »Prosim vas, gospod predsednik, da ga kaznujete. Ako ga ne kaznujete, ga bom kaznoval jaz. Jaz bom osebno z njim obračunal. Kdorkoli bo poskušal, da se postavi med mene in Pernarja, bo poginil.« Gospod Pernar se je ustrašil, obsedel na svojem mestu, ker se je zavedal resnosti trenutka. V tem momentu predsednik zaključijo sejo in zapusti svoje mesto. G. Račič čaka, da predsednik kaznuje g. Pernarja, Ali, ko je videl, da predsednika ni več, da levo roko v levi žep in ob 11.25 da desno roko v zadnji žep in potegne revolver. Revolver se ne vidi v dvorani, kajti govorniška tribuna skriva njegovo desno roko, kjer je revolver. Minister pravde g. Milorad Vujičić, ki je pri Račiču in bivši minister Dragomir Obradović primeta Račiča

vseh izpremeh naprej. Zunanji svet mora videti, da se ne damo po ničemer spraviti z ravne poti, ki jo moramo hoditi, neposredni krivec strašnega zločina bo prejel zaslužno kazn, kdor pa je najbolj kriv, da se je politični boj pri nas tako izrodil, ima zdaj priliko izpregledati, opustiti svoje destruktivno delo in obmejiti svojo opozicijo v okvir dostojnosti, lojalnosti in poštene igre. Če bi pa kdo skušal v sedanjem momentu položaj se težiti in ustvarjati izredne prilike, ta more pričakovati tudi izredne energije in nujnih mer, da se njegovo početje zaduši v kali. Kdor bi z njim kalil in motil ter na račun velike nesreče spekuliral, s tem se bo moral postaviti, kakor zasluži on, ki mu je lastna oseba, klika ali stranka več nego država.

za ramo. »Kaj si neumen, bre!« G. Račič se razjezi nad njima, se ju otrese in zavpije: »Umakni se!« A Vujičiću: »Pusti me, drugače te ubijem.« Vse se dogaja s filmsko brzino. Cela skupščina strmi. Nihče ne vstane, da prepreči katastrofo. Dr. Tupanjanin, zemljoradnik, ki je opazoval geste g. Račiča, prihiti, da mu vzame revolver, a ga je Račič že čakal. Dvigne revolver in obrnviši se proti Pernarju, mu pravi: »Vstani in opraviči se!« G. Pernar molči. »Prekliči«, vpije ponovno Račič. Grobna pavza. Nato Račič da dva strela v Pernarja, ki pade pod klop. Dr. Basariček leti na Račiča, Račič strelja tudi vanj. Dr. Basariček se zgrudi. Tretji strel gre na Stjepana Radiča, ki ga zadene v trebuh. Ivan Grandža, ki je kril Stjepana Radiča, dobi tudi rano. Ko zapazi Pavle Radič, da je padel Stjepan Radič, prileti k njemu, a ga zadene strel. Zruši se v bližini Basarička. Nato splošno vznemirjenje, vse beži z vseh strani, poslanci in skupščinske osebe. Kar je navzočih zdravnikov, hite k ranjencem. Nekateri niti ne vedo, kdo je vse ranjen.

Prinašamo do potankosti prizor tragedije v narodni skupščini, da se jasneje vidi, kaj je bil pravzaprav povod Račičevega streljanja in zakaj je pravzaprav Račič streljal. — Da je g. dr. Pernar preklekal žaljivko, bi bila brez dvoma vsa stvar v miru končala. Govoriti o »zarotici«, ki se je že dolgo pripravljala, je brezvestnost, nedostojna tiska, ki more roditi le slabe posledice! —

• • •

n Belgrad, 21. jun. (Tel. »Slov.«) Zločin Puniše Račiča je absolutno smatrati za akt posameznika. Vse vesti, da bi imela kakakoli organizacija ali stranka z zločinom kake zveze, izvirajo samo iz hudobnosti nekaterih pokvarjenih politikov. Kakor znano, je Puniša Račič Črnogorec in ni popolnoma preračunljiv človek, ki ga vsaka žaljiva beseda silno revoltira. Dr. Pernar je zaklical Radiču: »Ti si oplačkal begove.« Preden je Račič oddal strel iz 9 mm Steyr-revolverja (Vas dopisnik je bil oddaljen 2 metra), je glasno zaklical proti Pernarju: »Jaz sem Črnogorec. Vem besedo nazaj!« Račič je postal bled in razburjen. Potem so se vršili dogodki z bliskovito naglico. Strelji so padli morda v eni ali dveh minutah. Za vsakega treznega človeka, ki je videl potek dogodkov, je izključen vsak sum, da bi bila vmešana še kaka oseba v ta zločin ali pa da bi bil prej pripravljen. Vendar je HSS-klub izdal danes posmrtnico, v kateri pravi, da je bil zločin pripravljen. Policija je posmrtnico zaplenila, ker razburja vso pošteno javnost.

Za preiskavo uboja v narodni skupščini je pravosodni minister določil v sporazumu z notranjim ministrom na temelju § 22. kaz. sednega postopanja g. Sveto Milutinovića, sodnika sodišča I. stopnje v Belgradu ter še dva sodnika. Milutinović je preiskal vse kraje, kjer se je vršila tragedija.

KDK zapusti narodno skupščino

n Belgrad, 21. jun. (Tel. »Slov.«) KDK je sklenila, da z današnjim dnevom zapusti narodno skupščino. Ali se vrne in kdaj, o tem se na seji ni govorilo. Najbolj trdovratni in nepomirljivi so Grisogono, Pribičević, Zerjav in Drljevič, ki so največ krivi, da je opozicija dovedla parlamentarne razmere do sedanje napetosti. Sklep KDK še ni končno veljaven. Posebno sankcijo mora še dobiti na seji KDK, ki se bo vršila v nedeljo v Zagrebu.

Ker opozicija zadnje čase itak ni več sodelovala pri parlamentarnem delu, marveč je nasprotno sabotirala narodno skupščino, je sklep KDK odprl prosto pot parlamentarnemu delu. Ne prikrivamo, da je v opoziciji največja hrvatska stranka in da je zaradi tega politični položaj težaven. Na Pribičevića in na atom, ki ga predstavlja Janez Pucelj, se seveda ne bo nihče oziral.

Stjepan Radič izven neposredne nevarnosti

n Belgrad, 21. jun. (Tel. »Slov.«) Zdravljenje Stjepana Radiča je poverjeno zdravniku Milutinu Kostiću, ki je bil zaradi bolnikovega stanja zelo vznemirjen. Sinoči se je okrog polnoči ponovno vrnil na kliniko, da bi pazil na Radiča. Ob prihodu mu je Stjepan Radič dal znak, da bi rad spal. Nato je Radič kmalu zaspal in spal štiri ure. Zbudil se je okrog 4 precej bled. Temperatura znaša 38,1 do 38,2 stopinj. Žila 114 do 120 udarcev. Tekom noči je prispela iz Zagreba njegova žena Mařenka

Sveta življenje in vrvenje

Med življenjem in smrtjo

Ameriški časnika W. C. Edgar je februarjem zvezku londonskega časopisa »The Spectator« objavil zanimiv članek o svojem doživljanju, ko je bil pred petimi leti operiran zaradi raka ter je pri polni zavesti visel med življenjem in smrtjo. Edgar pripoveduje:

V teku svojega življenja sem bil večkrat v največji nevarnosti, tako da bi bil mogel vsak trenutek oditi na drugi svet. Toda to so bili nepričakovani dogodki, kriza je hitro minila in ni bilo časa za razmišljanje. Nekaj čisto drugega pa je, ako se človek pravočasno bliža smrti in čuti, kako mu polagoma izginjajo sile. Vtakem položaju sem se bil znašel čisto nenadoma.

Ze nekaj časa se nisem bil dobro počutil, toda navidezno ni bilo nobenega razloga za tako resno skrb. Moj domači zdravnik mi je bil celo dovolil oditi na dolgo, precej naporno potovanje. Ko sem se vrnil, je vztrajal na tem, da se dam temeljito preiskati. To sem tudi z veseljem storil v trdni veri, da neke neke malega ni v redu, čemur se bo pa dalo z navadnim zdravljenjem odpraviti. Izid preiskave je bil presenetljiv. Zdravniki so ugotovili, da me je napadla najzavratnejša in najzlobnejša izmed vseh bolezni, o kateri se navadno misli, da je neozdravljiva. Nisem mogel verjeti.

Počutil sem se popolnoma krepak in zdrav, izvzemši določeno mesto, kjer sem čutil neke neznatne, težave. Svoje delo sem opravljal z lahkoto, imel sem dober tek, normalno energijo, vsi moji telesni organi so redno delovali, bil sem poln življenja, užival sem lepo pomladno vreme in z veseljem opravljal svoje dnevne posle. Dolgo in delavno življenje sem očitno še imel pred seboj. Proti vsemu temu se je postavil izrek zdravnikov. To ni moglo biti res. Brez vsakega dvoma bo prvi kirurški strokovnjak, ki je imel takoj dobiti v roke moj slučaj, krajeno sodbo preveril in mi dovolil da grem in se dalje veselim svojega življenja.

Nato je sledil pogovor s slavnim kirurgom in preiskava, ki je pa izid predlože potrdila. Zelo mirno mi je kirurg pojasnil mojo bolezen. Edina nada je takojšnja temeljita operacija. Če je še mogoče, naj pokaže prejšnja preiskovalna operacija. Kot druga možnost bi prihajalo v poštev le še par mesecev življenja s stopnjujočimi se bolečinami.

Tisti večer sem jedel s svojim zdravnikom in par prijatelji v hotelu. Potem sem šel v bolnico, kjer so bile zame pripravljene sobe in sem pisal do polnoči. Naslednje jutro se je izvršila predpreiskovalna operacija, katere se ne spominjam več, ker sem bil pod vplivom etra.

Zelo mnogokrat pokažejo take preiskovalne operacije, da je bolezen že preveč napredovala, nego da bi bilo mogoče bolnika z nadaljnjo operacijo rešiti. V mojem slučaju je bilo nasprotno; zato sem prišel čez 14 dni, ko sem bil popolnoma okreval, znova v operacijsko sobo, da bi se izvršila glavna in odločilna operacija.

Moj slučaj je bil v toliko izjemen, ker se nisem bližal koncu po daljšem trpljenju in moj razum ni bil oslavljen. Izvzemši novotvorbo, ki jo je hotel kirurg odstraniti, sem se počutil popolnoma dobro. Bolezen še ni imela časa, da bi bila moje zdravje izpodkopala. Bil sem popolnoma prost vseh strupov in omamil, moji možgani so delovali popolnoma jasno in nenavadno brzo.

Razen krajnjega omrtvičenja nisem dobil nikakega uspešnega sredstva, ter sem se od začetka do konca popolnoma zavedal vseh dogodkov. Videl sem vodilnega kirurga v njegovem delovnem plašču, kako se je sklonil nad moje zleknjeno telo, videl malo, ljubko bolniško sestro, ki je stala ob mojem vzglavju, vedno pripravljena, da mi vbrizga eter, če bi bilo to potrebno, videl asistente. Moj domači zdravnik je stal poleg mene, držal mojo roko v svoji in opazoval bitje žile. Od časa do časa sem spregovoril par besed z okoli stoječimi.



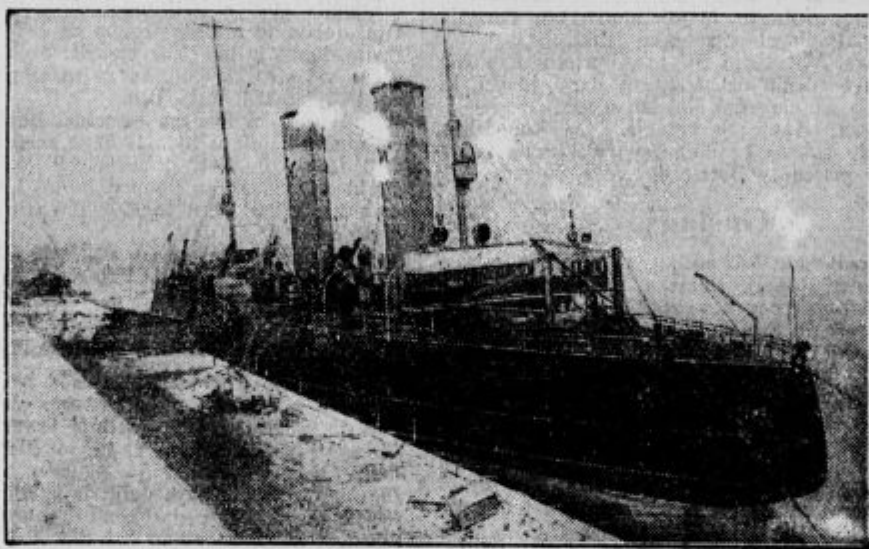
Miss Amelia Earhart, ki je prva poletela iz Amerike v Evropo.

Kot časnika sem razmišljal sam zase: To je zanimiv dogodek, pri katerem igram glavno vlogo slučajno sam! Na tem sem, da stopim v deželo smrti, od koder so se vrnili le redki in nam pripovedovali svoj doživljanje. Morda, celo skoraj gotovo se tudi jaz ne povrnem. Dobro, da se ne bližam koncu kot top, brezčuten, z drogami omamljen snop-človek. V stanju sem, da jasno vidim, slišim in mislim in ta sposobnost mi ostane do zadnjega. To je nenadna predprava in spodobi se mi kot časnika, da vse posameznosti tega pustolovstva skrbno opazujem.

V tem je šla operacija svojo pot. Čez nekaj časa, ki se mi je zdel dolg, ki je bil pa najbrže kratek, sem se zavedel dvojne osebnosti v isti lupini: zunanje telesa, ki je brez vse moči ležalo na mizi pod kirurškim nožem — in življenjskega jedra v meni, ki je na menjajočih se valovih vitalnosti raslo in padalo kakor živo srebro v toplomeru.

Istovrstno s tem čuvstvom odhajajočega in vedno znova se vračajočega življenja, sem bil popolnoma prepričan, da je ta življenjski element v meni neporušljiv, neminljiv, pa naj se pripeti telesu, v katerem je doslej bival, karkoli hoče.

To je tedaj, sem si mislil, duhovno telo, ki preživlja tako imenovano smrt. Bilo je res: Nedvomno je preživelo življenje naravnega telesa. V malo minutah bom morda to dejan-



Največji lomilec ledu, ruski parnik »Krasin«, ki hiti Nobilu na pomoč.

sko izkusil. Ta misel me je na mah osvobodila vse odvisnosti od človeške okolice.

Od tega trenutka dalje sem bil popolnoma neprizadet opazovalec vseh dogodkov. Izid me ni posebno zanimal, zdel se mi je razmeroma neznatna zadeva. Če sem imel sploh kako izrazito nagnjenje, potem je bilo to želja, da bi odšel raje v neizvestnost nego bi se vrnil v naravno življenje in njegove neprijetnosti. Vsekakor sem se pri tem spomnil, da so še drugi, ki bi jih bilo treba o tem vprašati. To je bila moja družina in moji prijatelji, ki so seveda želeli, da bi dalje živel, in tu je bil kirurg, moj zdravnik in vsi drugi, ki so sodelovali pri poizkusu, da bi ostal živ. To je izzvalo v meni čut lojalnosti.

Jasno je bilo, da je bila moja dolžnost, da po svojih močeh pripomorem k izidu, kakršnega so vsi želeli kot zmago; toda zame osebno bi bilo mnogo lažje in prijetneje, ako bi bil pri prihodnjem neizbežnem upadanju življenja nalahno splaval v oni svet. Ko je nato moja življenjska sila znova posebno močno padala, sem le nerad, toda z vso resnostjo zbral odpor in prisilil življenje, da je priplahovalo nazaj.

Ko sem se bližal mejam naravnega življenja in zagledal obraz mojega zdravnika, sem videl, da je bil zelo blede in negotov. Kasneje mi je pripovedoval, da je večkrat menil, da hočem oditi onstran. To je bilo pač v trenutkih globoke oseke mojega življenja.

To upadanje je počasno, nevoljno vračanje življenja se je ponavljalo dalje in dalje. Ves ta čas nisem čutil nikake bolečine. Vedno močnejše je bilo prepričanje, da življenjski del moje osebnosti ne bo umrl, pa naj se zgodi z obliko in ogrodjem karkoli. Vse moje misli je prevladovala gotovost, da tako imenovana smrt ni konec, marveč samo nov začetek.

Najbolj pomirjevalen pa je bil čut, da sem v rokah neskončno dobrotne Moči, ki zame skrbi in me bo obvarovala vsega hudega. To Moč sem v mislih nazival dobrotno in usmiljeno. To se je popolnoma strinjalo z vero, ki so mi jo bili vcepili v mladosti in sem jo skozi vse življenje ohranil.

Končno je bila dolgotrajna operacija končana in — ostal sem živ. Odnegli so me z operacijske mize v mojo sobo. V teku naslednjih dolgih in mukepolnih dni boja za zdravje me ni niti enkrat obšel strah pred smrtjo, ker me je izkušnja poučila, da smrt ni strašna.

Kaj pripoveduje Miss Earhart

Miss Earhart, ki je kot prva ženska preletela Atlantski ocean, je v »Times« objavila članek, v katerem opisuje svoje vtise in izkušnje na poletu. »Bila sem edini potnik na tem potovanju«

— pripoveduje letalka. »Vse, kar je bilo treba storiti, da pridemo preko, sta storila pilot Stultz in mehanik Gordon. Prekoatlantske polete morejo izvršiti le piloti, ki lete slepo le po svojih instrumentih. Mislim, da je nekaj nesreč pri transatlantskih poletih zakrivila nesposobnost pilotov, da bi leteli po instrumentih.«

Vreme na poletu je bilo kljub dobrim napovedbam razen ene same ure slabo. Dež in sneg sta jih spremljala na celi vožnji. V Walesu so pristali zato, ker ni bilo več dovolj olja za polet v Southampton. »Od starta dalje nisem niti za trenutek dvomila, da srečno dospemo na cilj. Med vso vožnjo nisem niti enkrat kontrolirala instrumentov, dasi imam za seboj že nad 500 ur poletov brez spremljevalca in sem enkrat držala višinski rekord za ženske. Prvo uro, ko smo zapustili ameriško obalo, je bilo prekrasno vreme. Samo v tej prvi uri smo videli morje. Irske nismo prav nič videli, ko smo leteli preko nje. Ko smo bili v Južni Angliji, nismo mogli dognati, kje smo, ker radijski aparat ni funkcioniral.«

Nad morjem so se morali dvigati včasih nad tisoč čevljev visoko, da so prišli nad meglo — in se zopet spuščali. Veter je bil zelo močan, toda ker je prihajal od zadaj, je vožnjo, ki je trajala 22 ur, še pospeševal. Edina prtljaga, ki jo je vzela s seboj, je bila zobna krtačica.

Koliko časa žive živali in rastline?

S tem vprašanjem se že dolgo bavijo znanstveniki. Sedaj objavlja prof. dr. Bastian Schmid v frankfurtski »Umschau« uspehe to stvarnih raziskovanj. Številke pa seveda niso vselej popolnoma zanesljive, ker pri divjih živalih ni mogoče natančno ugotoviti starosti.

Izmed dolgoživih živali je na prvem mestu slon, ki doseže starost 150 do 200 let, po-

vodni konj, nosorog, velblod, konj, osel, medved žive najmanj 40 let, tiger približno 20, volk 12 do 15, pes 10 do 12, bober 20 do 25, miš 3 do 5 let. — Zelo visoko starost dosežejo mnogi ptiči: papagaj 150 let; jastreb je doživel v ujetništvu 118 let; tudi sove, krokodili, sokoli, labudi in razni drugi so živeli v ujetništvu 100 in več let; celo naša domača gos more živeti 60 do 80 let. Ptice pevke žive do 25 let. Vse druge živali je pa prekosila, kolikor je doslej znano, orjaška želva v londonskem zoološkem vrtu, ki je dosegla starost nad 300 let. Med ribami so dolgoživci posebno karpi (150 do 250 let) in ščuke.

Tudi med žuželkami ne manjka takih, ki žive celo vrsto let. Tako žive nekatere vrste mravelj 10 do 15 let, nekateri hrošči 7 do 11 let; ličinke rjavega hrošča žive do zabubanja v zemlji kot ogrci 3 do 5 let, a med skržati je ena — cicada septemdecim — ki živi kot ličinka pod zemljo 17 let; znane so pa tudi žuželke, katerih ličinke žive 27 let in najbrže še dalje. Stonoge žive 3, pajki do 7 let, deževnik 10 let, trakuja 35 let. Rečni rak živi 20 do 30 let, jastogi še dalje.

Tod in tam so poizkušali izvajati starost živali iz njihovega telesnega obsega, toda to se ne da vzdržati, ker mnoge manjše živali presegajo v starosti večje.

Se vse bolj častljivo starost najdemo v kraljestvu rastlinstva. Tako doseže jelka 300 let, smreka 400 in več, mecesen 500 let, gorski javor 600, gorski bor 1000, hrast 1500, tisa 3000, kalifornijska mamutska drevesa nad 3000 let; a starost svetega zmajskega drevesa na Teneriffi, ki ga je l. 1868. razklala strela, se ceni na 6000 let.

Čedne razmere

Chicago slovi kot največje roparsko gnezdo v Združenih državah. Oblasti so tako daleč brez moči, da se vežejo z roparji in jih skušajo na lep način nekoliko omejati v njihovem rokolstvu. To je n. pr. znano o bivšem čičaškem županu Thompsonu, ki je pri zadnjih volitvah padel. Sedaj pa prihaja poročilo, da je neka odlična stara čičaška tvrdka — Sanitary Clearing Shops, Inc. — sprejela kot svojega deležnika kralja zločincev »Scarface Al« — Alfreda z obronki. Ze 40 let obstoječa tvrdka se je bila utrudila vsled večnih bombnih napadov na svoje prostore in ni mogla več gledati, kako roparji ubijajo in ropajo njene uslužbenice. Policija se je bila pri tem izkazala kot popolnoma brez moči. Sedaj tvrdka ne potrebuje več ne državnega pravdnika ne policije, ker živi najboljšo zaščito na svetu. Dejansko je novi deležnik že dosegel, da so napadi na tvrdko prenehali in konkurenčna tvrdka si mora sedaj iz-



Marija Solovjeva, hčerka Rasputina, toži morilca Rasputina kneza Jusupova za odškodnino 25 milijonov frankov.

misлити kaka nova sredstva, da bo njen poslovni nasprotnik oškodovan. Da že doslej ni rok križem držala, priča dejstvo, da ima pravdo na vratu, v kateri se ji očita, da je dala tri tovrstne avtomobile konkurenčni tvrdki z blagom in šoferji sežgati! Tudi je dala zlit konkurenci v čistilne kadi jedke kisline ter ji povzročila na ta način veliko škodo. A kakor rečeno, ima sedaj tvrdka v svoji sredi »Alfreda z obronki« in njegove fante in sme upati, da se razmere izboljšajo. Seveda konkurenci ne preostane nič drugega, nego da si tudi ona najde zaveznika med zločinci. Pravijo, da si je že kupila dva posebno dobra strelca med njimi. Potemtakem se bitka med čičaškimi zločinci še ne bo zmanjkala!

Orjaška Rusija

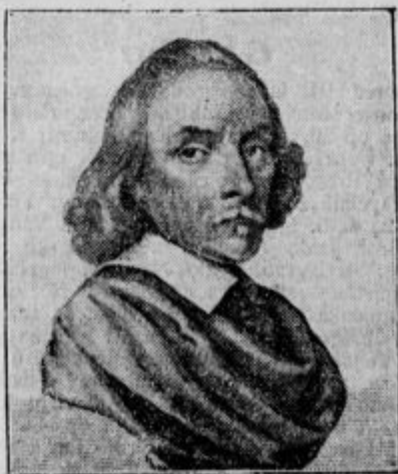
»Izvestija« pravkar objavljajo podatke o ljudskem štetju, ki so ga leta 1926. izvršili v Ruskih sovjetskih republikah. V 610.000 mestih in občinah so našli 146.989.000 prebivalcev. Od tega je bilo 75.962.000 žensk, a le 71.027.000 moških; žensk je torej skoraj za pet milijonov več nego moških. To dejstvo je tembolj kričeče, ker je bilo predvino razmerje ravno obratno: na vsakih 1000 mož je prišlo samo 891 žensk. — Prebivalstvo orjaške ruske države se deli na 30 različnih narodov. Rusov je 87.760.000, Ukrajincev 31 mil. 194.000, Kozakov 3.959.000, skupaj okroglo 123 milijonov Slovanov. Izredno zanimivo dejstvo zabeležuje statistika: število tistih, ki po svoji lastni zabeleži govore samo rusko, presega število pravih Rusov za 6.400.000 oseb. Med drugimi je izjavilo 3.600.000 Ukrajincev, da govore samo rusko; istotako je izjavilo 752.000 židov, da je njihov materni in edini jezik ruščina. — Število šolobveznih otrok je zelo majhno: 11.300.000; od teh hodi v šolo že 9.300.000, kar je nasproti prejšnjim razmeram znaten napredek.

Sam svoj sodnik in rabelj

V Chicagu je izvršil te dni neki možki samomour na ta način, da je dal lesen stol obiti s kovino, ga postavil v kopalnico, zvezal z električno napeljavo in sedel nanj. Električni tok ga je na mestu usmrtil. Na mizi je mož pustil sveženj papirjev, v katerih je samega sebe obtožil, ker se je v drugo oženil neposredno po smrti prve žene. Napisal je tudi svoj zagovor in navedel, kako je ostal sam, kako je s prvo ženo nesrečno živel, kako dražestna je njegova druga žena. Kljub vsem tem razlogom pa se je spoznal za krivega in se obsodil na smrt na električnem stroju. Smrtno obsodbo je lastnoročno izvršil.

Skrivnosti trgovine

Postavka 700 kg praška proti mrčesu je za tri mesece precej obilna, vendar zelo pametna; toda 169.300 kn — ne ustrašite se! — ricinovega olja v isti kratki dobi, to pa presegajo pač vse možnosti in mora tudi najpogostejša oblika kurja polt... — Sladkosnedežem se bodo cedile sline pri uvoznih postavkah: 385 kg gomoljik, 920 kg kaviarja, 8900 kg kandiranega sadja. 89 kg posušenih žuželk bo zanimalo prirodoslovce — to so zbirke za muzeje in znanstvene zavode. Istovrstno je morallo žrtvovati življenje veliko število eksotičnih živali, toda ne za muzeje, marveč na ljubo ženski ničemurnosti; kajti v isti dobi se je uvozilo 3800 kg krokodilovega, tjulnjevega, slonovega, martinčkovega in ribjega usnja. — Kako je razdeljenih na možki in ženski spol 496 kg umetnih zob, ki jih uvažava Avstrija na četrt leta, statistika molči.



William Harvey ob 300 letnici njegovega odkritja o krogotoku krvi.